

Leszek Berduła, Jacek Czajka, Michał Mularczyk

Środa Śl., woj. wrocławskie, St. 6,
AZP: 78-24/14

Informator Archeologiczny : badania 23, 93

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

legarów (fupanych), ułożonych prostopadle do jej biegu. Nad stropem warstwy kulturowej stwierdzono obecność fragmentarycznie zachowanego bruku kamiennego uliczki. Została ona nieznacznie przesunięta na zachód względem wcześniejszej drogi drewnianej. Zachowane w tej części wykopu nawarstwienia kulturowe miały miąższość 0,5 m.

Na stropie gliny calcowej odkryto 4 rowy biegnące po osi południe-północ, pasmem szerokości 6,0 m, prawie równoległe względem siebie, tylko rów nr 1 i 2 przecinają się. Najprawdopodobniej są to pozostałości ogrodzeń o konstrukcji palisadowej, wykonane z dranic, które ustawiono pionowo w wykopanych rowach. Nie stwierdzono obecności konstrukcji nośnej słupów. Wyjątek stanowi rów nr 4, w którym wystąpiły 2 słupy odległe od siebie o 6 m. Rowy biegną na całej długości wykopu zgodnie z generalnym kierunkiem podziału działek, świadczą o zmianach czy też regulacjach w rozplanowaniu miasta a związanych z przebiegającą tutaj w średniowieczu ulicą Gwiaździstą. Rozstrzygnięcia w tym zakresie przynieść mogą tylko szczegółowe studia komparatystyczne odwołujące się do analogii środkowo- i zachodnioeuropejskich.

We wschodniej części wykopu warstwy kulturowej prawie nie stwierdzono, miejscami jej miąższość wynosiła do 5 cm. Na stropie calca odkryto obiekt (nr XXIX) dość znacznych rozmiarów, o powierzchni 54,6 m² (część wchodzi pod wschodnią krawędź wykopu). W rzucie poziomym czworoboczny. W partii stropowej wypełniony szarą gliną z pojedynczymi węglami drzewnymi oraz grudkami polepy. Bliżej północno-zachodniego narożnika obiektu stwierdzono obecność jamy z dużą ilością węgla. Przy ścianie południowo-wschodniej stwierdzono obecność jamy zagłębionej do 1,0 m, a stanowiącą najprawdopodobniej pozostałość piwniczki. W części południowej oraz północnej, w odległości 1,0 do 3,0 m od omówionego obiektu znajdowały się jamy gospodarcze (nr XXIV, XXVI, XXX).

Chronologia najstarszych nawarstwień osadniczych, które obecnie należy umieszczać w dość szerokich ramach między schyłkiem XII w. a połową XIII w. opiera się wyłącznie na odkrytej ceramice naczyniowej.

Dokumentacja i zabytki znajdują się w WOAKu we Wrocławiu.

Badania ratownicze będą kontynuowane.

Środa Śl., woj. wrocławskie,
St. 6, AZP: 78-24/14

Muzeum Miasta Środy Śl.

Badania prowadzili: mgr Leszek Berduła, mgr Jacek Czajka i mgr Michał Mularczyk.
Finansował Zakład Produkcji Uszczelnień Technicznych filia w Środzie Śl. Miasto XIV-XV w.

W 7,5 — arowym wykopie budowanym badaniami archeologicznymi objęto obszar o powierzchni 323 m². Miąższość nawarstwień późnośredniowiecznych (średnio 40 cm) dochodziła do ok. 1,5 m we wschodniej części wykopu. Poziomy współczesny i nowożytny (łącznie 1-1,2 m) o charakterze niwelacyjnym zdjęto przy pomocy ciężkiego sprzętu.

We wschodniej części wykopu odsłonięto przyziemia piwnicy budynku mieszkalnego (w całości) i gospodarczego (w znacznej części). Oprócz podwalin zachowały się częściowo ściany wykonane z pionowo ustawionych dranic. Od budynku gospodarczego odchodził wkopany w calce kanał (długość 7,5 m) znajdujący ujście w zbiorniku (ob. 25). Kanał wykonano z połowian okorowanych pni przykrytych nakładką z uszczelnieniem plastyczną gliną. Zbiornik głębokości 2,6 m posiadał cembrowinę z desek ustawionych na sztorc, z zaciosami łączonych na węgiel gładki.

Za północno-zachodnim narożnikiem budynku gospodarczego znajdowała się studnia, która uległa zawaleniu już w średniowieczu. Jej cembrowinę wykonano z dranic łączonych na węgiel gładki, a wzmocniono dodatkowo słupami w narożach i wieńcami rozpór co ok. 1 m. Studnię o identycznej konstrukcji odkryto przy północnej ścianie wykopu budowanego, w jego środkowej części.

W centrum wykopu na poziomie stropu calca odsłonięto zarys dużego (9 x 9 m) obiektu nr 29, nieznacznie wkopanego w calce. Była to prawdopodobnie szopa o drewnianej konstrukcji z piwniczką w południowo-zachodnim narożniku. Obiekt uległ całkowitemu spaleni, duża ilość fragm. ceramiki w pogorzeliisku datuje go na XIV w.

Na wiek XV datowane są pozostałe odkryte obiekty. W części południowo-wschodniej wykopu odsłonięto fragment kanału o konstrukcji analogicznej do opisanego wyżej, doprowadzającego wodę do dużej kadzi — zbiornika. Kadź wykonana z klepek miała 120 cm wysokości i 120 cm średnicy przy dnie.

O produkcyjnym charakterze południowej części miasta w XV w. świadczy nie tylko brak zabudowy, lecz przede wszystkim znaleziska pieców i nasycenie nawarstwień grudkami przepalanej gliny pochodzącymi ze zniszczonych pieców. Każdy z czterech odkrytych pieców posiada inną konstrukcję. Pierwszy (ob. 1 i 2) zbudowany na planie kwadratu o boku 1,6 m miał grube ściany z otoczków łączonych plastyczną gliną oraz przedsionek ze ścianami z wypalanej gliny. Drugi (ob. 15) to tunel długości 5 m szer. 1,2 m z dodatkowym włotem w jednym z boków. Zachowały się jedynie podstawy ścian, częściowo wzmocnione otoczkami. Trzeci (ob. 30) to niewielki piec kopułowy, postawiony na planie owalu, ściany u podstawy wzmocniono otoczkami. Czwarty (ob. 31a) wkopany został w starsze podłoże, miał zarys prostokątny, jego ściany szalowano dranicami i obklepiono gliną schudzoną materiałem organicznym.

Eksplorowane nawarstwienia przyniosły dużą liczbę znalezisk późnośredniowiecznych. Głównie są to fragmenty ceramiki, nieliczne przedmioty metalowe i drewniane oraz złote okucie pasa z piwnicy budynku.

Materiał ruchomy oraz w całości wyciągnięta kadź, fragm. beczki, kanału i podwaliny budynku znajdują się w Muzeum Miasta Środy Śl.